

**De catarrho, et de dysenteria Londinensi, epidemicis utrisque an.
M.DCC.LXII, libellus / [Sir George Baker].**

Contributors

Baker, George, Sir, 1722-1809.
Wollaston, Charlton, 1733-1764.

Publication/Creation

Londini : Gul. Richardson & S. Clarke for J. Whiston, etc., 1764.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/rvuvkup9>

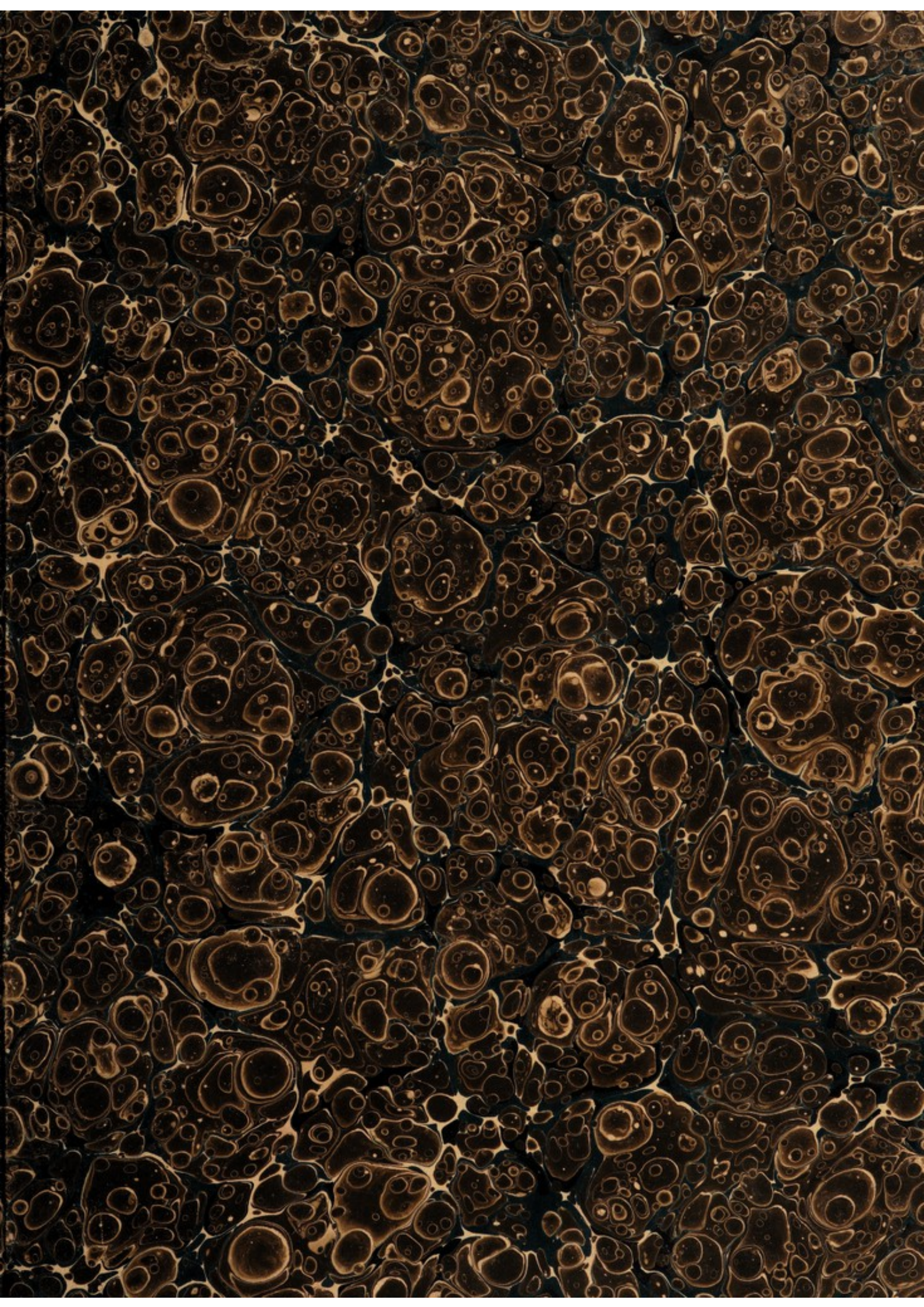
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

11977/c

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30417685>

53347

D E
C A T A R R H O,
E T D E
D Y S E N T E R I A L O N D I N E N S I,
E P I D E M I C I S U T R I S Q U E

An. M.DCC.LXII,

L I B E L L U S,

A U C T O R E

G E O R G I O B A K E R,

COLL. REG. MED. LONDIN. & COLL. REG. CANTAB. SOCIO,
& REG. SOCIET. SODALI.

L O N D I N I,

Ex Officina GUL. RICHARDSON & S. CLARK.

Prostat apud J. WHISTON & B. WHITE; & J. ROBSON.
M.DCC.LXIV.

Medical
12/16

266
1173

L E C T O R I

2

D UORUM morborum memorabilium, qui
in eundem annum, hucusque, hinc autem
sololes, incidunt, in publicam prodit historia:
nuda ea, ac simplex; nullo exaratione sua, nullis
theoriae oblectamentis commendata. De cau-
tis, quae nos plerumque laesunt, parum sollicitus,
id unice volo, de quo cogitatis diligenter, ut
ostendant, qui & quales hinc morbi te ipsa fre-
runt, & quali ope praeservantur. Hoc enim
michi persustissimum habet, conjecturalis om-
nia ac commentaria adeo non rationali medici-
nae interire, ut, ad ipsas anatomicalibus ad
haec usque tempora, nulla eorum major aut
impedimento

L E C T O R I
S.

DUORUM morborum memorabilium, qui in eundem annum, hic veris, ille autumnifoboles, inciderint, in publicum prodit historia: nuda ea, ac simplex; nullo orationis fuco, nullis theoriæ oblectamentis commendata. De causis, quæ nos plerumque latent, parum sollicitus, id unice volo, doque operam diligenter, ut ostendam, qui & quales hi morbi re ipsa fuerint, & quali ope profligandi. Hoc enim mihi persuasissimum habeo, conjecturalia omnia ac commentitia adeo non rationali medicinæ inservire, ut, ab ipsis artis incunabulis ad hæc usque tempora, nulla ei res majori aut
impedimento

impedimento fuerit, aut dedecori. Iique semper scriptores de re medica optime meruisse visi sunt, qui nullis hujusmodi diverticulis devii abrepti, sed in morbis ipsis, ipsorumque curationibus observandis defixi, fidis omnia literis mandarunt; nihil, nisi naturam rerum evidentem, sensibusque & rectæ rationi plane obviam, veritatemque ipsam contemplati.

CUM id mihi certum destinatumque animo esset, si quid in hac re possem, his ipse editis periclitatus sum; plura fortassis identidem, si hæc arriserint, et si res ita ferat, daturus. Tu vero interim vale, & fave.

D E

CATARRHO EPIDEMICO

AN. M.DCC.LXII.

ÆSTAS An. M.DCC.LXI præter solitum & sicca fuerat & calida. Autumnum insequentem, necnon & ineuntem hiemem pluviae atque auftri eo usque occuparunt, ut neque pruinae crescerent, neque deciderent ullæ nives, ad ipsum Januarii finem. Inde, ad medium mensis Martii, frequens gelu, non illud tamen acre & acutum, nisi exeunte demum Februario ; quo tempore se invicem insolito more exceperunt venti, pruinae, nives, pluviae, omnes præter modum vehementes. Ad finem Martii tempestas humida fuit ac procellosa, decidente pluvia multa, cum grandine. Initio tandem Aprilis tempus in siccitatem converti cœpit. Cœli calor jam interdiu etiam gravior ; noctes frigidæ ac pruinosæ. Mense medio, cum nec-

B dum

dum folia arboribus redierant, subito Sol effulfit ardentissimus, visque æstus intempeſtiva atque intoleranda increvit. Perpetua fere deinde apricitas, cœlumque ſudum, quod vix ulla nubecula per dies bene multos, menſe Maio, obſcuravit. Maximam interim menſis partem Eurus, interdum et ad Aquilonem vergens, obtinuit. His vicibus aër et a calore ad frigus, et a frigore ad calorem repentinas ſubiit commutationes; & interdum uno eodemque die conſuevimus et in Sole peruri, & in umbra perfrigeſcere.

HÆC de aëris habitu, imperfecta ſatis atque incondita, ephemeridum fere ad exemplum, breviter præfari placuit, ne ab aliorum more ac conſuetudine devius prorsus abirem, quibus ſolenne eſt in rebus huiusmodi dedita opera verſari. Rem vero ſubtilius perſequi, ſupervacaneum fore puto: Neque enim unquam mihi perſuaſum habui, quorſum pertineat morborum epidemicorum originem ad mutabiles ventos referre, aut naturam eorum indolemque ad Barometrum exigere. Nimirum cum effectibus nobis præſertim res eſſe videtur, non autem cum cauſis, quæ occultæ plerumque ſunt. Enimvero ſi morbus, de quo in præſentia agitur, iis cœli proprietatibus,

proprietatibus, quæ sensibus nostris se offerunt, ortum suum debuerit, qui, quæso, factum est, ut non Homines, loco proximi, eodem fere tempore ægrotaverint? Qui factum, ut morbus eos, quos millia non amplius II ab hac urbe disjungunt, serior longe, quam Londinenses ipsos, corripuerit? Quidnam esse causæ putemus, cur urbem Edinburgum ineunte Maio, aliquas vicinæ Cumbriæ partes recedente tandem Junio, nec prius invaserit? Profecto quicquid nobis de hac omni quæstione scire conceditur, angusta admodum metitur circumscriptio; & laboribus quibuscunque frustra exantlatis, fateamur tandem necesse est cum optimo Sydenhamo——“ Quæ quæ-
 “ lisque sit illa aëris dispositio, nos pariter, ac complura
 “ alia, circa quæ vecors ac arrogans philosophantium
 “ turba nugatur, plane ignoramus.” Neque sane virum philosophum dedecet nescire ea fateri quæ nesciat, adhibita modo prius ad res rite perpendendas diligentia: At incognita pro cognitis habere, eaque incertissima quæ sint, pro certis venditare, id vero dedecet. Sed ad instituta pergamus.

QUARTO Aprilis die, tres in eadem domo eodem morbo correpti sunt; qui quidem morbus die quarto &

viceſimo ejus menſis per univerſam urbem longe lateque graſſabatur, neminem fere eximium habens. Simul omnis ordinis, omniſque habitus homines, vix ullo diſcrimine, ægrotabant; nec magis quidem molles & delicatuli, quam quibus firma & integra valetudo. Male erat iis plerumque, qui ætate jam proceſſerant, præcipue ſenioribus ſuſpirioſis. Male etiam corporibus nimium repletis, & mulieribus, quibus ſanguis per menſtrua non respondebat. Leviter plectebantur infantes, & liberabantur facillime. Servos ut plurimum hic morbus graviter habebat, vel quod iſti homines ſibi temperare nollent quo minus pleniore victu uterentur, cum tanquam ægros agere oporteret; vel quod quies haud facile contingere poſſet agendi neceſſitatem habentibus.

ELAPSO tandem duarum circiter hebdomadarum ſpatio, pauci admodum reperti ſunt, quos hoc malum nulla ex parte tentaverat. Ejus hæ fere erant notæ: Alternis frigus & calor corpus percurrrens; tuſſicula continua, importuna, alios ſtatim ab initio, alios non, niſi poſt biduum, adorta, quæ aliquando pauculum quiddam pituitæ tenuis citabat, interdum arida erat, et nihil profuſus emoliebatur; laſſitudo, gravitas & dolor ingens

2

circa

circa tempora & frontem ; oculi inflammati, madentes, refugientes lucem ; palpebræ tumidæ ; frequentia sternutamenta ; vox obtusa. De sensu quodam ardoris acutissimo per universum iter asperæ arteriæ ad ipsam etiam cartilagineam ensiformem pertingente (quasi interior cuticula abrasa esset) ad unum omnes conquerebantur. Nonnulli etiam de pari ardoris sensu a faucibus ad ipsum ventriculum, quasi œsophagus pariter cum aspera arteria inflammaretur. Vera aliqui & genuina angina pæne suffocabantur. Ad mediam sterni partem gravitas cum difficultate spirandi ; nec non, urgente tussi, aliqua tanquam laceratio inter scapulas, complures vexabat. Huc accedebant brachiorum, crurum, laterum instabiles quædam atque erraticæ punctiones. Interdum quoque frequenti tussis sanguis quoque extundebatur ; nec raro guttæ aliquæ sanguinæ ex naribus distillare visæ sunt. Inter hæc aliquoties febris exæstuabat satis vehemens, mitior fere interdiu, noctu accessiones habens ; interdum tantilla erat, ut vix aut sitim faceret, aut impediret cibum, aut somnum interpellaret. Ægrotantibus constans erat perpetuumque sudoribus diffluere ; qui quidem vehementissimi prorumpere solebant, et aliquando morbum solvere, saltem reddere mitiorem. Sitis haud valde
fauces

fauces urgebat; universis autem * lingua mucō albissimo obfita erat, & tanquam lactis cremore imbuta. Color habitusque sanguinis, e vena detracti, pro diversa ægrorum natura, varios se præbuerunt. Urina fere in principio biliosa processit, in augmento materiam furfuraceam aut lateritiam desidentem ostendit. In omnibus animi demissio, viriumque defectus major longe quam pro morbi ratione. Tarde admodum ad sanitatem restituti sunt quam plurimi; tussē utique & febricula, reliquiis mali ægre discutiendis, per menses aliquot, imo etiam nonnulli per annum integrum, confecti atque languentes. Aliquos, adversa valetudine diu colluctatos, phthisis tandem pulmonalis absumpsit. Multos, postquam jam ad cætera convaluissent, dolor admodum molestus aut in laterum alterutro, aut in aliqua abdominis parte, longo tempore fatigavit. Animadversum est Londini, plurimas mulieres, hoc morbo, vel reliquiis ejus ægrotantes, abortum fecisse, aut ante diem peperisse.

* Idem in duobus morbis epidemicis, huic nostro consimilibus, observavit olim Jo. Huxham. Vide observationum de aëre & morbis epidemicis vol. i. p. 80, & vol. ii. p. 100.

ALIOS primum & cum impetu invasit gravissimus artuum omnium & capitis dolor; sensus lassitudinis; vehemens febris; levia autem vel catarrhi vel peripneumonix comitata sunt signa. Eos, præ cæteris, tam male habebat anxietas atque angustia præcordiorum, ut exanthemata aliqua jamjam proruptura viderentur. Id vero, Londini, rarius evenit, quantum aut ipse vidi, aut percontationibus reperire potui*.

AD hunc fere modum se habuit morbus; qui quidem intra quartum plerumque diem curationi cessit, crassiori

* Sequentem ægri historiam mihi retulit vir, tum in morbis curandis maxime exercitatus, tum in observandis maxime sedulus, Gulielmus Duncan. Servus quidam L annorum, firmi habitus, hoc morbo decubuit. Sanguine jam quater detracto, per universum corpus se ostenderunt exanthemata, quod dicitur, miliaria. Nihilominus tamen immutata persistit pulsus durities, eadem tussis, eadem spirandi difficultas, idem dolor. Neesse igitur fuit, nulla exanthematum ratione habita, venam iterum atque iterum, & tandem usque ad octavam vicem pertundere. Hoc facto, febris in intermittentem abiit, & cortici peruviano cessit quam facillime. Iste autem vir, annis jam fere II elapsis, si frigus aliquando suscipiat, de dolore quodam, inter costas, juxta dorsi spinam, molestissimo, qui huic morbo ortum debuit, etiamnum queritur.

pituuta

pituita tussiendo egesta. Plus vero negotii fuit, & plus periculi, ubi, concitatori facta febre, & tussicula magis importuna, morbi jam vis in justam peripneumoniam exarserat; qua plurimi sunt conflictati. Huic autem vitio opportuniores fuerunt homines gulæ dediti, plenioris aut corrupti habitus; senes*, quibus spiritus difficultas inveteraverat; quotquot denique prima morbi indicia neglectui habentes, frigori se & labori temere objecerant.

ALIIQUOS, ipso statim ab initio, vera adorta est peripneumonia; quod tamen ruri sæpius, quam inter urbanos, obtigisse compertum est. Ibi, in locis quibusdam ab urbe remotioribus, istam fuisse mali epidemici proprietatem, per literas nobis nuntiatum est. Nec peripneumonia solum, sed angina etiam passim dominabatur; & ita dominabatur, ut neque sexui, neque ætati pepercerit. Ii autem gravissime ægrotabant, quibus otium, ut sibi parcerent, nullum fuit; maxime quibus quotidiani labo-

* Asthmate laborantibus si pleuritis vel peripneumonia supervenerit, fere semper moriuntur. Vide G. Baglivi praxeos medicæ lib. i.

ris pensum sub Dio peragendum. In hos utique tam sæva erat pestilentia, ut quamplurimos, intra quartum diem, ineluctabili morte abstulerit*.

NEQUE tamen adeo constanti lege ad inflammationem spectavit hoc vitium, ut non aliquando (rarius tamen) se in febriculæ lentæ faciem indueret, & ad id morbi genus propius accedere videretur, quem Antiqui cardiacum appellarunt. Aliquando etiam circuitum habere consuevit, atque hoc gyro, ut altero quoque die reverteretur. Neque id sane miretur quisquam: quandoquidem enim corpora humana tantum inter se differunt, vix fieri potest, quin ab iisdem causis alio atque alio more afficiantur.

* Dum in oppidulis, juxta urbem Lincolniam, maxime editis, catarrhus ille epidemicus, qualem descripsimus, mense Maio, mitissimum se & maxime tractabilem præstabat, in pagis demissioribus, vicinis, incredibilem ediderunt stragem anginæ, pleuritides, peripneumoniam. Remediorum instar omnium fuit, sanguinem promptissime & larga copia detrahere. Id neglectum protinus insequabantur alvi fluxus, & tormina, corporibus etiam firmissimis cita ac certa perniciës. Horum me certiozem fecit medicus in primis ingeniosus, quo familiari utor, Robertus Petrie Lincolnienfis.

Nam variolæ, num morbilli, aut alia corporis mala, quotquot contagione spargi solent, effectus eosdem semper edunt, aut perpetuis ullis conditionibus subjici se patiuntur? Annon febres, nunc inflammatoria, nunc putrida, nunc *nervosa* (vitia inter se immane quantum discrepantia) derivantur sæpissime ab eodem fonte pestilentia?

QUOD ad curationem morbi, quem delineavimus, pertinet, quicquid de hac re aut usus mihi comprobaverit, aut didicerim ab aliis, ordine jam exponam. Et sæpe quidem haud magna mole pugnatum est. Morbo enim invadente, plurimis hominibus saluti fuit domi se continuisse; omnimodo frigora & lassitudinem evitasse; negotiosam omnem actionem circumcidisse; & simul curioso victu cavisse, ne inutilis materia corpori superesset. Si quos autem vel febris vehementior, vel dolor aliquis laterum, vel spirandi difficultas infestaret, iis protinus, & mora nulla, sanguis mitti debuit, habita semper viri-um ratione. Si ex vena sanguinem mitti vires non paterentur, saltem confugiendum fuit ad levius illud præsidium, cucurbitulas, sic ut cutis quoque incideretur. Aliqua enim sanguinis detractio, in principio, perraro
inutilis

inutilis fuit. Aliquando etiam usu venit, ut sanguinem copiose profundere oporteret, quo vitæ periclitanti confuleretur. Sæpe enim internæ suppurationes ægrum, nec opinantem, opprefferunt; & inde præceps periculum. Hoc plane mihi compertum habeo, anxietatem istam atque languorem, signa morbi, quod dicimus, pathognomonica, improvidos quosdam in malam fraudem induxisse; parcos utique in exinaniendo corpore, in calefaciendo nimios.

DETRACTO sanguine, alvum lotionibus ducere proximum fuit; quod remedii genus plurimum levamentum attulit per omnem morbi decursum. Dejectiones enim id agere visæ sunt, ut bilis illa omnis, quam majori jam copia frequens tussis, nixusque ad vomendum exprimebant, ex intestinis continuo eliceretur; unde calor & inquietudo, febris comites, minuebantur. Quicquid autem causæ fuerit, in dubio non est, quin remedia, ventrem laxantia, plus in morbo isto profecerint, quam alia cujuscunque generis auxilia, si modo solam sanguinis detractionem excipias. Quin & Natura hanc nobis curandi viam monstravit; quæ quidem aliquando vomitus biliosi ope, aliquando biliosæ dejectionis, ægros ipsa liberavit.

MEDICAMENTA dare, sudori movendo apta, haud unquam salutare fuit, interdum etiam plusquam inutile: calorem enim consuerunt illa intendere, per se plus æquo vehementem. Satius omnino ægrotanti, ut in lecto conquiesceret, ac dilutissima se aliqua & tepida potione prolueret.

NEC alienum fuit paulatim delingere oleum, & alia istiusmodi assumere, quæ lævare id quod exasperatum est, quæ emollire tussiculam, quæ sputa evocare solent. In his tamen haud multum auxilii fuit; uti quidem neque in nitro, aut in vulgatissimo illo remedio, sale absinthii cum succo limoniorum. Nihilominus tamen vel imbecilla remedia præstat aliquando potius experiri, quam nulla. Tussis etiam, noctu fere quam interdiu molestior, opii paucillulo sub noctem cöerceri debuit. Verum si exspuendi, spirandive difficultas, seu dolor pectoris, aut capitis infestaret, Emplastra Vesicatoria expeditissimum auxilium præstiterunt. Eadem, in dolore laterum, lateribus ipsis, pro more, imposta, mirum quantum levarunt & dolorem & tussiculam. Impetus autem materiæ pulmonem vexantis, maturius evocabatur, si ante adhibitæ fuissent cucurbitulæ.

ALIA longe atque dissimili curatione opus fuit, ubi morbus jam in lentam febriculam degeneraverat, continuam eam fere cum accessionibus. Jam nimiae debilitati jacentis, & languenti stomacho succurrendum fuit. Adjicienda vis arteriis; toti corpori fultura. His in casibus cortex peruvianus, subinde & liberaliter datus, raro spem nostram fefellit. Protinus utique arteriarum exigui imbecillique pulsus, tussicula, praecordiorum anxietas, suspiria, tremores, vertigines, animique deliquia nobili antidoto concesserunt. Oportebat autem iisdem ipsis auxiliis tueri valetudinem, quibus est reddita.

IDEM hic morbus, eodem vere, universam fere Europam peragravit*; civitati Venetum praë aliis locis pestiferus.

* Occipiebat morbus Vratislaviae exeunte Februario, ibique per II circiter menses eo usque saeviit, ut funera a XXX vel XL, assueto scilicet numero, ad CL, singulis hebdomadis, adauxerit. Id testatur celebris Vratislaviae Medicus, Jackwitz. Vindebonam sub finem Martii invasit; (proüt rem narrat Carolus Mertens legato Ruffico, ista in urbe agenti, medicus domesticus) atque ibi eandem fere proprietatem habuit quam apud nos Londinenses. Cothenius autem, Regis Boruffiae Archiater, eundem refert, in Ducatu Magdeburgico, mense

tiferus. In hac regione serius, in illa maturius se ostendit; nusquam vero gentium, quantum scio, vel ante Februarium, vel post Julium. Dum vero quaquaversum sæviret, Lutetiam Parisiorum, & regionem, urbi isti subjacentem, ne quidem attigit. Id quod a viris fide dignis didicimus*.

OPERÆ

mensis primum Aprili se exhibuisse; neque in ista regione, multis exitio fuisse. Hæc viro experientissimo, Joanni Pringle, accepta refero; qui omnia, de hoc argumento, aut a se animadversa, aut exterorum literis allata, me lubenter docuit. Hamburgenses etiam initio Aprilis ægrotarunt; id quod duorum virorum excellentium (C. Rose, & J. A. H. Reimari) mihi confirmarunt epistolæ. At in mari Mediterraneo, apud nautas Britannos, non nisi mense demum Julio pestem hanc invaluisse accepimus.

* In chartula, quam Galli *la Gazette de France* vocant, describitur historia morbi satis accurata, qui, mense Junio, non quidem aliquam Galliarum partem, sed Argentoratum, reliquamque omnem Alsatiam vexasse dicitur. “ *Pendant le mois dernier, il a régné, tant à Strasbourg que dans le reste de l’Alsace, une maladie, qui a été presque générale. Elle a eu, pour symptômes, des frissons par tout le corps, un grand abattement, un violent mal de gorge, une douleur de tête très-aigüe, une toux sèche & fréquente, & une respiration difficile. Toutes les personnes, qui en ont été attaqués, ont eu la fièvre*

OPERÆ fore pretium judicavi anquirere, an Catarrhus hic epidemicus certo aliquo progrediendi ordine ab alia ad aliam insulæ nostræ partem transferit; an scilicet ab oriente sole ad occidentem, a septentrionalibus locis meridiem versus, an vero motu contrario iter fecerit. Percontando autem didici nullam eum uspiam legem servasse, cursumque suum incertum more quodam desultorio peregisse; urbes vero & majora oppida, incolarum multitudine conferta, ubique citius infestasse, quam circumjacentes pagos. An contagiosus fuerit necne, nihil equidem certi affirmo. Hoc saltem constat, morbum omnino in Britannia incognitum fuisse, priusquam Londinenses in-

fièvre plus ou moins forte, & les accidens ont varié suivant les dispositions intérieures; mais tous les malades ont ressenti des douleurs dans tous les membres. La plupart ont été guéris par des sueurs abondantes. On a été obligé de faire des saignées du bras ou du pied à quelques-uns. La maladie a fini quelquefois par une expectoration copieuse, & a été terminée en général par un ou deux purgatifs. Chez quelques sujets, elle a dégénéré en pleurésie ou en péripneumonie, mais ç'a été leur faute, & parce qu'ils n'ont pas voulu s'alliter assez-tôt. Quelques Soldats de la Garnison, qui ont craint d'aller à l'Hôpital, ont été aussi les victimes de leur répugnance". Gazette de France du 5 Juillet, M.DCC.LXII.

vaserat;

vaferat; multisque in oppidis, qui primi ægrotaverint, eos nuper a Londino advenas accessisse*.

IN hac urbe, si tabulis publicis fides sit habenda, funera solitum numerum haud multum superarunt, hoc morbo regnante. Tempore quo idem † Mancestræ obtinebat, ibi (dictu mirum) solito etiam pauciores mortui sunt. Contra autem Norvici, testante medico egregio Gulielmo Offley, qui morbum, ista in urbe ter sævientem, curaverit, plures longe illi succubuerunt, quam quos similis omnino pestis an. M.DCC.XXXIII ‡, aut gravior illa, *influenza* dicta, an. M.DCC.XLIII §, e medio sustulerit.

IN hac omni narratione, nihil reconditum aut exquisitum de industria sectatus sum. Satis habui, ut

* Id nempe animadversum est Norvici, Lincolnæ, Leicestræ, atque Excestræ.

† Id didici ex literis periti admodum Chirugi, C. White.

‡ Jo. Huxham observat. de aëre & morb. epid. vol. i. p. 80.
Medical Essays published at Edinburgh, vol. ii. p. 28.

§ Jo. Huxham observat. &c. vol. ii. p. 100.

res ipsa, prout se habuerit, dilucide, & cum fide describe-
retur; & (quod præfiscine dicam) ut justa aliqua tum
morbi, tum curationis, etsi vulgatæ satis & quotidianæ,
memoria exstaret.

D

D E

D E

DYSENTERIA LONDINENSI

AN. M.DCC.LXII.

SUB exitum mensis Julii, An. M.DCC.LXII, Dysenteria epidemica incolas Londinenses invasit; morbi genus, hac in civitate novum fere, aut nuperis saltem annis inauditum. Præcesserat æstuosa admodum & sicca tempesta; pluviae autem nonnullæ paucis jam diebus deciderant. Ea pestis, toto autumnii tempore ad Novembrem usque grassata, ingentem hominum numerum exercuit; magis quidem pauperum ædiculas infestans, quam civium potentiorum domos; infantibus, puerilique ætati, quam adultæ gravior; mollioribus corporibus, iisque quibus frequens adversa valetudo, quam duris atque robustis plerumque inimicior.

D E

DE hoc morbo pauca quædam scripturus, ægros primum ipsos lectori ob oculos sistam, variis ejus affectibus, variis dolorum miseris laborantes; deinde ad ea tranfibo explicanda, quæ experimentum in ipsis curationibus docuerit atque approbarit.

ACCESUM mali significabat sæpius (neque enim id perpetuum erat) sensus quidam frigoris extremas partes membrorum permeantis. Hunc protinus insequiebantur capitis vertigo, oculorum caligines, stomachi nausea, amari ructus cum gravitate præcordiorum, vomitusque virescentis, aut flavescents, aut etiam rufæ materiæ: mox vehemens intestinorum inflatio, vehemens dolor modo supra umbilicum, modo sub umbilico; denique, haud longo intervallo, alvi profusio repentina, biliosa, pejoris odoris quam ex consuetudine. Inde vero parum allevamenti; sed omnia in deterius ruere. Intendebantur tormina, fixa jam & habitantia in imo ventre, paulum super ossa pubis, & in ea dorsi parte, quæ flexionibus intestini coli exadvorsum sita est. Atque hinc ortus est constans quidam ad desidendum nixus, eo magis excrucians, quia inexpugnabilis præ impotentia desidendi. Descendebant enim non ex cibo recte

cocta, sed nunc pituitæ mucisque similia; nunc, instar aquæ, in qua caro recens lota fuerit, leviter subcruenta, inodora; nunc quasi filamenta sanguinis mucò intertexta; quin & purus interdum cruor; interdum, morbo ingravescente, putris fanies. Dolores paulo ante excretionem acerrimi erant; requies a dolore aut nulla, aut exigua ea & fallax, novis cruciatibus illico interpellanda. Vigilia nocte fere & die continuata. Inflatio abdominis universis constans, & vix cum morbo ipso profliganda. De viscerum depressione omnes uno ore conquerebantur; plurimi etiam, quasi sentirent aliquid tanquam corporis solidioris, quod, cum pondere & mole sua urgeret, ad dejectionem provocaret*. Quibusdam nausea & vomitio molestæ erant; sed non item omnibus: vix autem unus quisquam repertus est, qui febre, fastidio, & insomnia vacaret. Nonnullos insuper vexabat ipsius ani prolapsus, & difficultas urinæ, molestissimum malum. † Quibusdam

* Vide Cœl. Aurel. de morb. chron. lib. iv. cap. vi.

† Urina plerumque erat plane suppressa, ut intra sex, octo, decem, vel quatuordecim dies vix guttam emitterent. Vide Jo. Hartm. Degneri Hist. Med. de Dysenteria &c. quæ Neomagi grassata fuit A. 1736, pag. 17.

urina vix fluxit per biduum. Nec lumbricos aliquos teretes, inclinato morbo, excludere, aut insolens erat, aut mali augurii. Cuidam, postquam morbus videretur abiturus, abcessus alicubi in intestinis factus est; unde profluxit pus, adjuncta debilitate, nausea, febricula. Hic tamen restitutus est. In puero, XIV annorum, in ipsam, quod mireris, maniam exiit hæc Dyfenteria, teste summo ac singulari viro, Gulielmo Heberden*.

MORBUS

* Corpora illa adiposa, (γέατι συγκοπέντι ἴκελα) membranæ, ac carnosæ, quæ, in hoc morbo, simul cum sanguine, solent descendere, non semper exulcerari intestina, secundum veterum de hac re sententiam, significant; neque enim ea semper sunt, quæ videntur. Originem horum corporum, pro suo more, feliciter exponit vir arte anatomica excellens, Jo. Bapt. Morgagnus; cui sane multum debemus tum ob alia plurima, tum ob egregium illud opus, quo rem medicam nuperrime locupletavit. “ Scilicet ut irritatæ vesicæ glandulæ, sic glandulæ quoque intestinorum plus secernunt humoris sui, eumque non qualem solent, cum recte valent. Itaque mucosa & albi-
 da utrobique apparet materia. Quod si insuper ea in sanguine dispositio sit, ut facile in polypos coalescat, erit ille humor magis ad concrescendum pronus, eoque magis, ubi ejusmodi sanguis in cavityum intestinorum aut exudans, aut effusus ad illum se addiderit. Sic enim dum sanguinis pars in coli intestini cellulis restitabit, secedente

MORBUS autem minime uniformi tenore procedebat, sed in diversis corporibus aliam atque aliam speciem induebat; primis aliquando diebus nullo negotio discutiendus, in longum aliquando tractus. Primo neglectus, tractatu asperior occurrebat: etenim corpus, extenuatum atque confectum, ut morbo ferendo impar erat, ita ipsi impar curationi. Itaque optimum erat occurrere ipsis principiis, atque auxilia mature præripere. In hoc enim corporis affectu aliquod certe in medicina opis est, haud multum in naturæ beneficio.

RARO ex hoc emerferunt malo, qui magnam aliquam sinceri sanguinis copiam ex intestinis profuderant, &

dente aquea, & subsidente rubra portione, eæ, quæ relinquentur, sanguinis, ut vocant, fibræ, facile poterunt in concreciones polyposas compingi, quæ sua albedine, ut toties olim in corde & vasis fucum fecerunt, & pro pinguedine acceptæ sunt, ita, mox cum recrementis detrusæ, hic quoque pro pinguedine haberi poterunt.—Hinc & origo intelligitur ramentorum, & grandium, quæ egeri dictæ sunt, membranarum, facillime autem quorundam ex illis aliis corporibus, quæ carnosa a Celso sunt appellata; si videlicet non tota rubra sanguinis portio sit ex ejus albis cohærentibus fibris expressa. Unde etiam intelligas licet, quam caute uti oporteat illa Hippocratis prædictione: *Dysenteria laboranti si veluti carunculae exeunt, lethale.* Vide Jo. Bapt. Morgagni de sed. & caus. morborum, epist. xxxi.

postea

postea frigidas extremas partes haberent. Neque fallax periculi nota, abdomen tumidum, intentum, tractanti resistens. Spem fuisse in angusto, ostendebant fitis immodica; lingua arida, ac scabra, colore cinereo aut livido; apthæ; singultus. Conclamatum autem omnino erat, si deglutire nihil possent, aut aquam fœtidam ex ano redderent*.

Non deerant, qui, hoc morbo confecti, incidere in lævitatem intestinorum, vix ulla medicina corrigendam. Plurimos, in iis senes in primis, diu moleste habuit fluxus alvi purulentus, exulceratis intestinis, ut videtur, ortus. Atque hi fere in ultimam corporis infirmitatem redacti, lenta morte minutatim absumebantur. Γῆρας δὲ δυσαλθές, καὶ ἐς ὠτειλὴν χρόνιον †.”

NEQUE animadversione indignum videtur, morbo per populum grassante, plurimos passim interea variis stoma-

* Si singultus accedat, lethale; si angina, lethale; si vero accedat difficultas deglutiendi, mortem imminentem prænuntia adstantibus. G. Baglivi praxeos medicæ lib. 1.

† Aretæi Cappadocis cap. *περὶ δυσεντερίης.*

chi ventrisque vitiis laborasse, qui tamen Dysenterici haud plane evaserunt; sed, post dejectiones aliquot biliosas, sponte sua, absque omni remediorum ope, plerumque convalescebant.

QUICUNQUE fructus aut æstivos, aut autumnales immodice assumpserant, vel nulla tentabantur Dysenteria, vel, si tentarentur, levissime ægrotabant. Quod quidem nullo modo prætermittendum videtur, cum plurimi scriptores in animum induxerint, morbum, de quo agitur, ipsis hisce fructibus ortum sæpe debuisse. Inde vero nihil noxæ fuisse, testatur haud dubia experientiæ fides. Immo & ab aliis accepimus, eos etiam præsentis & sævienti morbo aliquando in remedium cessisse. Neque hercule ista curatio nova est, aut antiquioribus medicis incognita: cum Alexander Trallianus memoriæ tradiderit quosdam, suo tempore, damascenis, uvisque avidè devoratis, celeriter fuisse ad sanitatem perductos.

“ Οἶδα γάρ τινας δαμάσκηνα τραφέντας πλείονα, καὶ τελείως ἀποθεραπευθέντας, ἀβιάσως αὐτοῖς τῆς κόπρου διαχωρηθείσης. Καὶ ἄλλους δὲ σαφυλαῖς παμπόλλαις χρησαμένους *.”

* Vide Alexandri Tralliani lib. viii. pag. 458, edit. Basil.

PRONUM jam hinc ad remedia transitum facturus quæ proponam, ejusmodi habenda sunt, non ut ea semper & in omni Dyfenterico, sed plerumque & longe majori, quod aiunt, ex parte respondisse testis sim. Utcunque enim summi auctores alia atque alia, ad hunc morbum profligandum, tanquam sola ac specifica venditarint, id demum de quavis medendi methodo vere fatendum est, quod Celsus de arte ipsa conjecturali dixerit; “rationem ejus talem esse, ut, cum sæpius aliquando responderit, interdum tamen fallat.”

SANGUINIS detractionem supervacuam fore, medicis infedit diu inveteravitque male fundata, male ominata opinio. Id vero auxilium, inter initia, maxime signa aliqua inflammationis si adefsent, nunquam alienum deprehendi. Iterari vero oporteret necne, non, nisi ex corporis habitu, & ex ratione vel adauctæ vel levatæ febris, colligendum. Firmis adhuc viribus, atque constanti ætate, intolerabilis aliquis dolor, aut effervescens febrilis æstus id præsidii genus nullo non morbi tempore flagitabat. Neque enim prudentis est ac circumspecti medici, timere ne imbecillum reddat ægrotantem, cum capitis res agatur.

VOMITU autem fere semper utendum erat; in his morbis perquam necessario, quos bilis concitaverit, Celso auctore. Inter ea vero medicamenta, quæ vomitus causa adhibentur, tartarum emeticum, aqua dilutum plurima, præstantissimum longe visum est. Mirum est sane, quantum inde materiæ flavæ ac viridis sursum egeri soleret, & quanto cum levamine ægrotantium. Nec nihil adjuvabat benignus ille, & per omnia æquabiliter membra diffusus, sudor, qui vomitum, hoc remedio evocatum, insequeretur. Radix quidem illa Brasiliensis, ipecacoanha dicta, raro stimuli satis ventriculo admovere potuit. Opus visum est acriore aliquo medicamento; quod plenior vomitum sollicitaret, & quod colluvionem, intus residentem, concuteret valentius atque exturbaret. Haud equidem ignoro radicem eam “specificum & ferme infallibile remedium in fluxibus dysentericis * audire:” Nec me latet, nonnullos virtutem quandam in ea alexipharmacam agnovisse, qua scilicet veneno omni, & omni *malignitati* resistat. Nondum autem experientia edoctus sum, alia unquam ratione prodesse meram ipecacoanham, quam quia

* G. Baglivi praxeos medicæ lib. i. de diarrhœa & dysenteria.

vomitum moveat. Etenim si, ut * Gulielmo Pisoni visum est, “ vim quoque astrictivam post se relinquat,” omnino, ob eam ipsam vim astrictivam, male convenit dysenterix. Si vero (quæ est doctissimi † Freindi conjectura) “ in hoc præcipue consistit egregia illa in dysentericis affectibus virtus, quod uberrimum sudorem excitare soleat;” hic etiam tartaro isti emetico cedat necesse est, quod sane hanc virtutem excitandi sudores, præ aliis vomendi instrumentis, & sine rivali, possidet. Atque harum etiam laudum cumulus accedit, quod, re in ventriculo peracta, ad intestina plerumque descendat vis tartari emetici, & alvum insuper, cathartici ad instar valentissimi, resolvat. Profecto non est dubitandum, quin vitrum antimonii ceratum, in pharmacopœia Edinburgensi descriptum,

* Gulielmi Pisonis de Indiæ utriusque re naturali & medica lib. ii. cap. ix.

† Vide de febribus commentarios Joannis Freind, pag. 40.

Mihi sane videtur in ipecacoanhæ laudes nimis se effudisse Degnerus. “ Præter effectum suum emeticum, simul adeo peculiare & specificum quid operatur, ut alia vomitoria eam non facile æquent, nec aliud, quod ejus in locum eodem cum effectu succedat, excogitari possit.” Degneri lib. citat. pag. 97.

inde solummodo antidysenterici nomen consecutum fit, quod vehementer & vomitu ventriculum, & alvum purgatione sollicitare soleat.

ETENIM in hac re nihil agitur, donec intestina ad naturalem habitum revertantur. Necessè igitur profus erat dejectionem quoquo modo moliri. Ea autem primo experiri conveniebat, quibus proprium est ventrem invitare potius, quam cogere; & simul irritamentum illud, quò assidue vexantur intestina, diluere, temperare, demulcere: inter quæ infusum fenæ, manna, tamarindus, & si qua sunt his similia, facile primas ferunt. Si vero in his parum sit auxilii; & neque alvi fæces naturales, nec dura illa corpuscula, *scybala* dicta, descendant, ad validiora medicamenta, & ante omnia, ad salem catharticum amarum (quo nihil fere quidpiam aut certius aut citius alvo moranti calcar addit) protinus transeundum. Rhabarbarum quidem, ut *cholerae* & *acrioribus quibuscunque humoribus evacuandis dicatum*, magnopere laudarunt medici quidam recentiores, jure suo multi nominis. Sed (pace tantorum virorum) id remedii, inter morbi initia, ex toto condemnandum esse videtur. Præter enim id, quod vel effectus ejus levissimus, aut plane nullus sit; vel quod non,

nisi

nisi tardiuscule, & impotenter, & fere cum augmento torminum atque inflationis officio suo fungatur; vis ea alvum contrahendi, qua pollet, tantum abest, ut laboranti opituletur, ut vix quidpiam magis possit esse inimicum. Et quidem nequeo quin suspicer, eos, qui auctores sunt, ut mercurius dulcis sublimatus rhabarbaro admistus detur, remedium dysenteriae tanto minus accommodatum conficere, quanto plus rhabarbari admisceatur. Longe vero minus illos confectari vellem, qui rhabarbaro nucem moschatam, cinnamomum, & alia aromata, hoc est oleum camino, adjiciunt; ea nimirum mente, si Diis placet, ut roberentur intestina, & ut *flatus* discutiantur. Intestinis enim inflammatione aestuantibus, eorum robori intempestive consulitur. Frustra autem in *flatibus* discutiendis operam conterimus; ipsa inflationis causa integra adhuc, aut etiam crescente.

PROFUIT etiam habuisse ea in memoria, quæ * Celsus præceperit; oportere nimirum “ ex inferioribus partibus tepidum infundere vel ptisanæ cremorem, vel lac, vel

* A. Corn. Celsi de Medicina, lib. iv. cap. xv.

adipem liquatam, vel medullam cervinam, vel oleum, vel aquam, in qua lini semen decoctum sit." Hæc, aut his similia, ano infusa, eum ad modum, qui facile sustineri posset, malum nonnullis tolerabilius reddebant. Neque vero est dissimulandum, non perpetuo, aut in omni ægrotante commode respondisse hoc remedium. Plurimi enim perpeti non poterant vel lenissima quæque, hisce partibus adhibita; quæ quidem ipsa hoc tormenti genus magis magisque exasperabant. Quod & a Baglivo animadversum video. "Clysteres, inquit, copiose præscripti, quandoque exacerbant morbum, & exulceratis intestinorum fibris majorem orgasmum excitant. Dentur igitur rarius & in parva copia."

VISUM est interea, dum hæc agebantur, per intervalla temporum, ea adhibere remedia, quæ & mucii naturalis vice, aliquo saltem modo, fungi posse viderentur, & parti maxime laboranti succurrere: de quo genere, emulsio amygdalarum, ovi album, amyllum, & mucilago illa radice Salab, etiam antidysenterica a Degnero dicta, principem locum obtinent. Nulla autem res, declinante morbo, magis adjuvabat, quam medicamenti culinaris confectio, ex lacte bubulo cum recenti adipe decocto, aliqua

qua etiam amyli portione adjecta. Id quidem neque gustui insuave, & fere sine aliqua stomachi noxa liberaliter assumi poterat. Apud incolas Hiberniæ aborigines, mos est, a majoribus receptus, Dysentericis butyrum liquefactum, remedium longo usu commendatum, dare. Sunt & inter nostrates, qui ejusdem cochleare unum aut alterum, subinde assumptum, sibi, in hoc morbo, feliciter cessisse testentur*.

DIXERIT autem quisquam: “Cum succum papaveris, præsentissimum illud doloris lenimen, mortalibus ægris indulserit providens natura, prohibetne eum immitis atque immisericors medicina? Nunquis ausit istud remedium repudiare, quod sibi remediorum omnium primum putabat olim † Sydenhamus?” Equidem constanter affir-

mo,

* Fama proditum fuisse, Ludovicum dysenteriam epidemicam, in exercitu grassantem, cera alba in lacte calido liquefacta, totam extirpasse, memorat Degnerus. Tale quoddam medicamentum (addito saponis pauxillo, quo cera solubilius fieret) medicis castrensibus, durante bello isto, quod nuper desæviit, ex usu fuisse, accepimus.

† Fatetur idem fieri posse, ut variæ enascantur Dysenteriarum species, ut sunt variolarum, & epidemicorum aliorum, diversis constitutionibus

mo, fatius esse illud omnino non contingere, quam primis diebus temere ingerere. Officium quidem est medici, ut celeriter & jucunde; sed, super omnia, ut tuto curet. Festinantem laudo; ita vero, ut non sit periculosa festinatio. Nollem equidem cubanti tortoris vicem exhibere; neque vero indolentiæ ejus eo usque consulere, ut non salus ipsa prima semper habeatur. Nollem suavia, in præsentia quæ sint, sectari; neque prospicere in longitudinem. Quorsum scilicet pertinet, pacisci cum hoste inducias (si tamen induciæ impetrari possint) breves illas, & infidas, & ipsa prælii contentione magis periculosas? Quorsum cinerem igni inducere, erupturo? Annon ex opio, iisque quæ alvum adstringunt, intempestive adhibitis, tympanitidem ortam vidimus? Neque unico exemplo comprobatum fuit, Dysenteriam hanc, tam imperite tractatam, in epilepsiam, rheumatismum, pleuritidem abiisse. Morbus, certo certius, & in longum trahebatur, & expugnatu difficilior erat, quoties medicus remedia aliqua, ex papavere parata, prius propinabat, quam

tutionibus propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Sydenhami opera universa, pag. 181, edit. Lug. Bat.

“ cibi

“ cibi digestio in stercoris veniret qualitatem *.” Ante id temporis, vel prorsus vitanda erant, vel parcissime saltem adhibenda; nec, nisi cum periculum esse videretur, ne æger, dolore ac vigiliis enectus, succumberet, si intervalla aliqua quietis conciliari non possent. Quemadmodum præcepit olim Alexander Trallianus, τέτοις ἔν πανυ κεχρηῆσθαι ἐ συμβελεύω, δίχα πολλῆς ἀνάγκης †. Quam primum vero alvi excretiones naturali se more quodammodo haberent, jam tandem laudanum illud Sydenhami non modo tutum fuisse confiteor, sed etiam aliquando, ad consummandam curationem, magnopere necessarium contendo.

* Cæl. Aurel. de morb. chron. lib. iv. cap. vi.

† Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀπειρῶν Ἱατρῶν, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τῆ πάθη, τροχισκὰς, ἢ ἀντίδοτα διὰ ὑπίθ, ἢ ὑοσκυάμβ, ἢ μηκωνεῖα μέλανος, ἢ μανδραγόρας δίδουσι τολμῶσι, τῶ ὑπνῷ ἐπωδυνίαν πραῦνεδι φάσκοιτες, σφάλλονται δὲ, ὀρῶντες τὰς νοσῶντας, προσληφθείσης πόσεως, ὅλην νυκτὰ ὑπνεῖν, καὶ τὴν γαστέρα ἀνατέλλεσθαι τῆς δὲ ἡμέρας ἀνατελλομένης, σπασθὴ μάταιος καταλαμβάνεται τοιαῦτα γὰρ φάρμακα, τὰς χυμὸς εἰς ἐν ἀθροίζοντα, ἀδιαλείπτως ἐκκρίνει, καὶ τὴν κεφαλὴν βαρύνοντα, καὶ τὰς δυνάμεις βλάπτοντα, τὴν κοιλίαν πλέον ρευματίζειν ποιεῖ, καὶ ἀνορεξίαν μείζονα ἐπιφέρει. Alex. Trall. lib. viii. p. 444. edit. Basil.

Ac nec illud quidem alienum, cataplasmata calida, quæ molliunt, super ventrem imponere, & fomenta adhibere tum humida, tum sicca. Cum itaque balneum tepidum in calculo renum, & in colica (cui sane propinqua quædam cognatio est Dyfenteria) tam præfens esse remedium deprehendatur, si quid & in hoc affectu valere posset, semel periculum fecimus. Experimentum autem feliciter atque ex voto cessit. Ægrotanti, quem, per universam hebdomadam, male habuerat Dyfenteria, in aquam demisso, dolor illico omnis conquievit: alvus large resoluta est: facilis inde ad bonam valetudinem recursus.

QUOD ad rationem victus pertinet (cujus quidem rei paulo subtilior observatio multum admodum tum in aliis corporis morbis, tum in hoc adprime utilis est) is tenuis esse debebat, & levissimæ materiæ; præcipue ex iis, quæ emolliunt, quæque intus haud facile corrumpuntur. Oportebat igitur carnem omnino omnem cibo subtrahere; &, primis diebus, ne jus aliquod vel e pullis indulgere. Sorbitionibus utendum erat ptisanæ, vel alicæ, vel oryzæ, omnibusque quot-quot

quot ex * lacte comparari solent; eo quod lac mitissimum alimenti genus præstet, quodque ventrem emolliat simul ac liquet. Nec minimum laudis merebatur † ferum illud lactis vulgare (cui sane multum antiqui medici tribuerunt) neutiquam certe contemnendum, quod parabile fit, & vilis pretii; cum, misturis medicamentorum

* Diocles in libris, quos de passionibus, atque causis, & curationibus scripsit, lac ordinat cum melle bibendum, ventrem provocans in fluorem. Item utitur ptisana cum adipe forbenda. Praxagoras statuit ventrem deducendum peplio & lacte plurimo, cum mulso—& aqua salsa, & succo Betæ, & oleo cum mulso. Offert farinam cum lacte coctam, quæ indigestibilis probatur: Sic etiam tritici ptisanam cum cantabro. Cæl. Aurel. loc. citat.

† Solo fero lactis Dysenterias sæpissime profligavi. Multi auctores pro magno secreto habent hoc remedium in Dysenteriis. G. Baglivi praxeos med. lib. i.

Cum an. 1726, hic & in vicinis urbibus, maxime Altenburgi, sæviret Dysenteria, qua multi perierunt; ipsi rustici, spretis omnibus pharmaceuticis, quæ maxima ex parte erant calidiora, fero lactis, item lacte ebutyrato per totum morbi decursum utebantur, & præ alijs felicissime evaserunt. F. Hoffmani med. rat. syst. tom. iv. sect. ii. cap. vii.

quibuscunque palmam aliquando præripiat. Etenim corruptæ miscuisse novam & sinceram materiam proderat. Proderat (ut loquar cum Sydenhamo) hoc lenissimo liquore, morbum tanquam diluvio submergere.

PERSÆPE accidebat, ut, morbo jam fatifcente, intestinum rectum crudeli admodum tenesmo cruciaretur. Id autem mali sua sponte, velut fluctus post tempestatem, subsidebat. “ Tolerandum itaque erat ægroto, donec revocari possent vires; quibus redeuntibus, pari passu proripiebat se hoc tenesmi symptoma *.”

Si in ullo corporis affectu alicujus pretii habeatur illud Celsi præceptum, “ in conclavi quam maximo æger cubare debet, quo multum & purum aërem trahere possit,” in hoc certe habendum erat vel maximi. Neque minus conveniebat sedulo operam dare, ut in omni re, munditiæ, quantum fieri potuit, exquisitæ studeretur. Id quidem tum cubanti salutare, tum etiam ministris magnopere necessarium. Quanquam enim in ædibus civium locu-

* Sydenhami opera universa, p. 189, edit. Lug. Bat.

pletiorum raro propagari visa sit hæc nostra Dysenteria, longe alia tamen, & miserior fors erat immundæ paupertati; neque omnino dubitandum, quin, in infimis de plebe familiis, disseminaretur contagio, & pestilentiaë ritu, ab alio corpore ad aliud transfiret.

UBI jam esse in tuto videbantur omnia, præcipue verendum tamen erat, ne in eundem morbum denuo reciderent incauti nimis & improvidi, & fiducia secundæ valetudinis abusi. Diu igitur vitare oportebat destillationes, & cruditates: Diu assumendi cibi faciles, & qui ventriculo simplices federent. Tarde enim confirmabantur intestina; nec facile erat morbum, reliquiis suis pertinaciter inhærentem, funditus penitusque elidere. Aqua, in qua lignum campechense incoctum fuerat, convalescentibus salutare erat præsidium*. Cortex peruvianus, nisi intestinis jam ad aliquam firmitatem restitutus, adeo nihil proficiebat, ut aliquando multum etiam malo adjiceret: eo autem opportune dato nihil prius, aut ad refectionem corporis efficacius. Equo vehi plurimis pro remedio erat.

* Cortex Guianeus, simarouba, haud, ullo morbi tempore, medicorum votis respondit.

INEUNTE mense Octobri, An. M.DCC.LXII, cadaver hominis Dyfenteria extincti secuit vir & ingenio & modestia singulari, Gulielmus Hewson, celeberrimo Huntero nostro in re anatomica socius atque adjutor. Ille hæc, a se animadversa, mecum humanissime communicavit; quæ, cum ad penitiorem morbi cognitionem adprime faciant, lectori minime sunt invidenda.

“ **INTESTINIS**, inquit vir diligens & acutus, conspectui subjectis, eorum parietes mole admodum auctos percepi; aliquibus etiam in locis coarctatos. Ea cum forfice sursum versus aperueram, facies interior recti, coli, & cæci, & particulæ etiam alicujus extremi ilæi livida visa est, intestinum sphacelo corruptum haud male referens. Istam vero livoris speciem haud aliud induxerat, quam mucus quidam intestinis hisce ubique illitus, aterrimo colore, sanguinique omnino similis, qui, e vena diutius emissus, jam prorsus computruerit. Inquisitione diligentius facta, faciem eam intestinorum interiorum ingenti tuberculorum numero obsessam vidi; quæ pustulis quidem variolarum magis inter se inæqualia fuerunt, ad cætera vero haud multum absimilia. Mucos penitus absterfo, nulla membrana, superficiem quæ teget, inventa est.

est. Hæc tubercula digitis quoties pressi, ex iis pauxillum quiddam liquoris cruenti exudavit. Incidens, solida ea inveni: et primo quidem aliqua mihi oborta est suspicio, ea non alia fuisse, quam corpuscula fungosa ex ulceribus quibusdam oriunda. Sed cum statuissem eorum naturam quanta possem diligentia investigare, nihil tandem explorati de re perdifficili atque obscura ausus sum satis decernere. Tunica illa intestini, quæ a peritonæo oritur, & altera illa, muscularis dicta, solito quidem crassiores, integræ tamen inventæ sunt. Tunica cellularis & villosa adeo inter se confusæ fuerunt, adeoque densatæ vi inflammationis, ut utrum a cellulari tunica (interna scilicet prius destructa) ortum duxerint hæc tubercula; an ea tunicæ villosæ solummodo concreciones extiterint, omnino incertus hæserim.

ANIMADVERSUM est tubercula per omnem internam superficiem crassiorum intestinorum minime æquali ratione sparsa fuisse; in altera parte plura, in altera pauciora inventa.

IN crassioribus intestinis nihil stercoris fuit. Quod ad intestina tenuia pertinet, & ad alia viscera abdominis; ea
quidem

quidem nihil præter naturam conspectui nostro obtulerunt.

PARTICULA extremi coli, aqua diu macerata, albissima tandem facta est, perinde ac si perfecta ei sanitas contigisset. Neque enim solum mucus ater ille, sed etiam sanguis universus, quicumque aut in vasis, aut in spatio, partibus interjecto, hæserat, omnino ablutus est. Atrum itaque illum mucii colorem, neutiquam ex sphacelo ortum fuisse, satis hoc argumento opinor patere. Particula extremi coli memorata, in museo anatomico Hunteriano asservatur.

HAUD longo temporis intervallo, viri generosi, eodem morbo extincti, cadaver secui: huic autem operi interfuit medicus doctissimus, Joannes Pringle. In hoc corpore, crassiora intestina prope eadem omnia, quæ in altera historia fufius descripsi, repræsentarunt. Hic vero tubercula non tam sibi invicem contigua, & etiam pauciora invenimus. Neque adeo evidenter patuit, eorum superficiem nullam obductam fuisse membranam. In cæteris, quantum pertinuit ad intestina, alterius alteri cadaveri similitudo fuit absoluta.”

CORONIDEM huic, quicquid est operis, imponent literæ, quas ad me, de hac ipsa re, dederit vir, ingenii laude inter primos florens, Charltonus Wollaston. Ille nuperime II cadaverum dysentericorum alvum secuit; laudabili eo consilio, ut, quæ præcipue morbi sedes esset, quænam viscerum partes vestigia ejus impressa retinerent, certiolem se faceret. Cumque omnia, a se animadversa, mecum humaniter communicaverit, eadem publici juris lubenter facio, & harum rerum studiosis expendenda in manus trado.

GEORGIO BAKER, M. D.

CHARLTONUS WOLLASTON

S.

CUM te, vir amicissime, de Dysenteria epidemica, quæ Londini Anno M.DCC.LXII sæviit, commentarium conficere intellexerim; rem nec tibi ingratam, nec a vitæ meæ instituto alienam, me facturum opinatus sum, si tibi impertirem quid mihi de sede Dysenteriae anatomia nuperrime patefecerit; duorum nautarum dysentericorum cadavera dum inciderem. Eo lubentius ad hanc opellam me accinxi, quod non multæ editæ sint observationes, a cadaveribus eorum, qui huic morbo succubuerunt, desumptæ; & quod probabile hinc videatur, Dysenteriae epidemicæ Londinensis eandem omnino fuisse naturam, ac illius, quæ tot nautas, & milites, quotannis tollit. In his enim nautis (qui e navi oneraria, in qua morbus diutius jam sævierat, ad nosocomium nostrum delati sunt) eadem aderat contractio intesti-

tini

tini coli, & recti, idem morbus tunicæ internæ villosæ horum intestinorum, eadem tubercula fungosa, ac in iis cadaveribus, quæ secuit Hewsonus noster.

EORUM alter (annos circiter quadraginta natus) morbo jam per sesquimenssem implicatus fuerat. Diarrhœa incruenta primo correptus est; nullo comitante dolore, nullo tenesmo. Quum per aliquot jam dies durasset diarrhœa, dolor ortus est inter umbilicum & ossa pubis. Ex eo tempore perpetua erat dejiciendi cupiditas, cum summo cruciatu in intestino recto; merus vero sanguis, aut mucus, alvo redditus. Per integrum mensem his malis conflictato, corpus perquam imbecillum factum est. Cum ad nos delatus esset, pulsus vix sentiri potuit; lingua quam maxime arida; dentes, & labia, humore nigro inhærente deturpata; manus frigidæ. Denique post quinque dies mortem obiit.

MORTUI cadaver secuimus. In membrana cellulari, ut & in omento, vix quidpiam adipis invenimus. Intestina tenuia morbo parum affecta; nisi quod tunica externa magis rubra quam ex consuetudine fuerit, & hic illic colore nigro imbuta. Intestinum tamen vix

gangræna correptum, aut saltem vix minus firmum visum est, quam pars ista intestini, ubi color non mutatus persisterat. In intestino jejuno (decem circiter pollices infra duodenum) insignis fuit intestini, quod dicimus, intus-fusceptio: nulla tamen ibi inflammationis, aut gangrænae, nota. Nihil omnino sanguinis, aut mucii sanguinei, in intestinis tenuibus. Pars ima intestini ilei inflammationis signa magis evidentia exhibuit. Tunica interna villosa quam maxime rubra: tunica autem externa nigerrima. Intestinum cæcum aëre distentum. Colon vero totum & rectum mire contractum; adeo ut vel hujus vel illius intestini diameter nusquam tres quartas partes pollicis æquaverit; quibusdam in locis etiam in minorem molem contracta. Tunica externa albissima. Intestino colo & recto e corpore excisis, & secundum longitudinem sectis, in conspectum venit tunica interna villosa, mucio sanguineo obducta: hoc mucio spongia deterfo, in tunica villosa non leves morbi notas invenimus: tota enim referta fuit tuberculis; hinc rotundis, parvulis, rubris; inde latis, fungosis, eminentibus; quæ visa sunt conflari ex tuberculis quamplurimis parvulis, in eminentiam unam fungosam cœuntibus. Inter hæc tubercula pars quædam tunicæ villosæ sanam quibusdam in locis sese obtulit.

obtulit. Præter hæc tubercula rubra, maculas quasdam vidimus parvulas, rotundas, nigras, petechiis illis, inter exanthemata variolosa aliquando observatis, fimillimas. Totum intestinum rectum, & pars ima intestini coli, tuberculis hisce rubris abundarunt; at nullas ibi maculas nigras vidi: per reliquam vero partem intestini coli, & tubercula rubra fungosa, & maculas nigras, huc illuc sparsas. Icones duas subjeci huic epistolæ, ut res, fortassis obscura, nec quidem verbis facile describenda, inde dilucidior reddatur. In Tab. I. depingitur portio intestini recti discissi, & quasi inversi; ut tubercula, tunicam internam villosam obsidentia, magis manifesta sint. In Tab. II. portio intestini coli discissi depingitur; ut maculæ nigræ, inter tubercula dispersæ, sub oculis pateant. Portio hæc intestini e media parte transversæ flexuræ coli dissecta fuit. Intestinum & hoc & illud in museo Hunteriano servatur. In aliis locis intestini coli, nec maculæ nigræ, nec tubercula fungosa adeo crebra apparuerunt. Nihil omnino stercoreis, scybala nulla in toto tubo intestinali inventa sunt: biduo tamen ante mortem, postquam paucillum salis cathartici assumpsisset, stercus aliquod, mucosum & sanguine commistum dejecit. Hepar magnum, & ima pars ejus, intestino colo proxima,

ma, colore nigro fuit; parti tamen interiori hepatis naturalis color. Vesica fellis quam maxime turgida, bile repleta, at coloris flavi, oleosi; oleum olivarum, aut albumen ovi, cum pauxillo vitelli commistum, potius quam bilem cysticam referente. Juvenis quidam, qui huic sectioni affuit, bilis tantillum delibare ausus, eam saporis omnino dulcis deprehendit. Cætera omnia viscera abdominalia sana reperta sunt; nisi quod mesenterium coloris nimium rubri videretur, & adipe omnino vacuum. Sanguis in vena cava fluidus, & coloris nigerrimi.

ALTER nauta, quum morbo jam per unum & viginti dies laborasset, ad nos delatus est. Ætas hujus hominis vix quinquagesimum annum excefferat. Ille, jam per aliquot dies febre detentus, forte fortuna in mare delapsus est; & diu nando ægre se incolumem præstitit. Ea ipsa nocte qua id acciderat, dolore summo in abdomine correptus fuit, & febre: inde dysentericus evasit. Multum & sanguinis, & mucii dejecit; stercoris omnino nihil. Perpetua autem fuit desidendi cupiditas, dolorque in ano. De angore etiam summo conquestus est in medio dorso, & ad regionem ventriculi; ut & de dolore in vesica urinaria. Urinam scilicet sanguine tinctam per aliquot jam menses reddiderat.

reddiderat. Septimo die postquam in nosocomium venerat, periit. Per triduum jam ex toto discussus fuerat dolor; pulsus tamen tremulus, & abdomen tumidum, & intentum, viscera gangræna correpta fuisse, haud fallaci testimonio indicavere.

MORTUI cadaver die sequenti secuimus. Intestina crassa adeo sphacelata fuere, ut ex odore teterrimo, inde orto, vix potuerimus subtiliorem observationem sectioni anatomicæ adhibere. Intestina tenuia omnino illæsa invenimus; nullæ aderant maculæ nigræ, inflammationis nullæ notæ. Intestinum cæcum aëre distentum fuit: coli quoque flexura transversa distenta, & sphacelo adeo exesa, ut per foramina quatuor, vel quinque, lata, materia fusca, gangrænosa, odore teterrimo, cum sæcibus alvinis commista, in cavum abdominis effluxisset. Tota hæc coli pars hepatis, lieni, & ventriculo connexa, & gangræna penitus corrupta fuit: unde factum est, ut neque intestinum e cadavere eximere, neque tunicam internam in hac parte accuratius contemplari, liceret. Partem reliquam coli, sicut in altero cadavere, arcte contractam invenimus; ut & rectum; tunicam externam albam; tunicam quoque internam villosam, mucosam sanguineo

guineo obductam. Tubercula fungosa visa sunt; at non adeo crebra, neque adeo lata, aut alta, ac in altero cadavere. Maculas nigras nullas vidimus.

HEPAR omnino sanum fuit; ut & cystis fellea, & bilis ipsa. Vesica urinaria magna, & durior solito; præcipue pars ejus posterior, recto contigua; ubi tumor scirrhosus inventus est, ovum gallinaceum magnitudine æquans. Nullus calculus vel in vesica, vel in ureteribus, vel in renibus: quod notatu dignum mihi visum est; miser enim, ut supra monui, sanguinem cum urina per menses aliquot reddiderat. Vale.

Dabam Londini, Prid. Kal. Jan. M.DCC.LXIV.

E R R A T A.

Pag.	Lin.	
5.	14.	<i>pro interdum quoque lege interdum</i>
8.	21.	<i>pro jib. lege lib.</i>
20.	18.	<i>pro Cœl. lege Cæl.</i>
29.	12.	<i>pro roberentur lege roborentur.</i>
36.	13.	<i>pro d bet lege debet.</i>
47.	5.	<i>pro indicavere lege indicaverant.</i>

C. W. Adeline.

P. C. Anot. sculp.

